

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет психології
Кафедра педагогічної та вікової психології

СИЛАБУС

вибіркового освітнього компонента

Перинатальна психологія та післяпологові депресивні стани

підготовки магістр

галузь знань: 05 соціальні та поведінкові науки

спеціальність: 053 Психологія

освітня програма: Психологія

Луцьк – 2023

Силабус вибіркового освітнього компонента «**Перинатальна психологія та післяпологові депресивні стани**» підготовки магістрів галузі знань: 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності: 053 Психологія, освітньої програми Психологія

Розробники: Гошовська Дарія Тарасівна, кандидат психологічних, доцент

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми: Гошовський Я.О.

Силабус освітнього компонента затверджений на засіданні кафедри педагогічної та вікової психології протокол № 1 від 30 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри: проф. Гошовський Я.О.

© Гошовська Д.Т., 2023

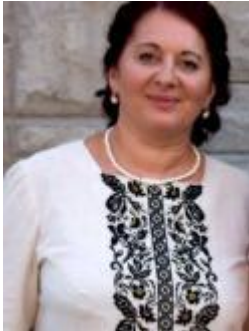
I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика освітнього компонента за навчальним планом 2023
Денна форма		
Кількість годин 120 / кредитів – 4	Галузь знань 05 соціальні та поведінкові науки спеціальність 053 Психологія Освітня програма: Психологія Освітній ступінь: магістр	вибіркова
ІНДЗ: немає		Рік навчання: 1-й
		Семестр 1
		Лекції: 10
		Практичні, семінарські: 14
		Консультацій: 8
		Самостійна робота: 88
		Форма контролю: залік
Мова навчання: українська		

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Гошовська Дарія Тарасівна

Кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогічної та вікової психології
+380509171792,

Hoschovskadarija@vnu.edu.ua, або Daria66@ukr.net

<https://wiki.eenu.edu.ua/wiki/>,

<https://scholar.google.com.ua/>

<http://irbis-nbuv.gov.ua/ASUA/0025525>

<https://www.scopus.com>

Консультації зі здобувачами освіти проводяться згідно з графіком консультацій кожного вівторка з 13.10 до 15.10. Якщо здобувач освіти потребує додаткових консультацій, то час їх проведення узгоджується з викладачем заздалегідь (або можливий варіант у режимі онлайн).

Адреса : м. Луцьк, вул. Банкова, 9, ауд. 201 43025

II. Опис навчального компонента

1. Анотація курсу

Предметом вивчення освітнього компонента «Перинатальна психологія та післяпологові депресивні стани» є особливості внутріутробного розвитку дитини та психологічної допомоги жінкам і членам їх сімей на етапі планування, виношування та народження дитини, а також в період, що супроводжується депресивними станами та перинатальними втратами.

2. Пререквізити: Для вивчення ОК здобувачі потребують базових знань з дисциплін: «Загальна психологія», «Психофізіологія», «Вікова психологія», «Патопсихологія», «Клінічна психологія»,

Постреквізити: Основні положення освітнього компонента мають застосовуватися при вивченні таких ОК «Психологія девіантної поведінки», «Психологія коучингу», «Дитячий психоаналіз: діагностичний і терапевтичний дискурс»

3. Мета і завдання освітнього компонента

Метою ОК «Перинатальна психологія та післяпологові депресивні стани» є формування системи знань, умінь та навичок з психолого-корекційної та консультативної діяльності в пренатальному та постнатальному періодах.

Основними завданнями ОК є:

- Вивчення основних теоретичних та методологічних питань перинатальної психології;
- формування правильного емоційного фону, керівництво стресами, подолання страхів та тривог у жінок в період виношування та народження дітей;
- особливості організації та проведення груп психологічного супроводу вагітних, підготовки до пологів;
- індивідуальне консультування та психотерапія під час стресових, меланхолійних та депресивних станів.

4. Результати навчання (компетентності)

Упродовж вивчення ОК здобувачі освіти повинні набути таких компетентностей:

Загальних :

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Фахових :

- ФК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики.
- ФК3. Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.
- ФК4.Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.
- ФК5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.
- ФК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.
- ФК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.
- ФК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.
- ФК11. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

Програмовані результати навчання :

- ПРН 1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.
- ПРН 2. Вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів.
- ПРН 3. Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки
- ПРН 4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.
- ПРН 5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.
- ПРН 6. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.
- ПРН 8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.
- ПРН 9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.
- ПРН 12. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.
- ПРН 13. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекц.	Прак. Зан.	Лабор	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю / бали
Розділ І. Психологічна допомога особистості в пренатальному періоді							
<p>Тема 1. Материнство як галузь психологічного дослідження. Предмет, завдання та історіогенез перинатальної психології. Розділи перинатальної психології. Поняття «материнство» і його місце в психологічній науці. <i>Батьківство як психологічний феномен.</i> Характеристика етапів життя чоловіка. Основні компоненти у структурі батьківства. Соціально-психологічні чинники батьківства.</p>	21	2	2		15	2	робота в групах, опитування /5б. (макс. к-сть балів 5 за занят.)
<p>Тема 2. Психологія вагітності та перинатального материнства Вагітність як екзистенційна ситуація життя жінки: соціальна ситуація розвитку вагітної жінки: фізіологічні, емоційні, когнітивні, соціальні, екзистенційні зміни. Мотиви народження дитини. Страхи і міфи вагітності.</p>	21	2	2		15	2	реферати, робота в групах / 5б.

Тема 3. Внутріутробний розвиток плоду. Внутріутробний розвиток плоду. Фази пренатального періоду розвитку. Кризові моменти вагітності. Вплив тератогенів на розвиток плода. Пренатальне виховання плоду та можливість спілкування з ним під час вагітності. Музикотерапія під час вагітності та пологів. Робота зі страхами під час вагітності методами арттерапії.	3.	16	2	4		10		Опитування, реферати, робота в групах / 10б.
Разом за модулем I		58	6	8		40	4	20б.
Змістовий модуль 2. Прикладні проблеми перинатальної психології								
Тема 4. Психологічні аспекти порушення репродуктивних функцій жінки і девіантного материнства Психосоматичні аспекти перинатальної психології і психології материнства: особистісні особливості жінок з різним репродуктивним статусом і патологією вагітності	4.	30	2	2		24	2	Опитування, Робота в групах / 5б.
Тема 5. Практичні питання психологічної допомоги в материнстві Моделі і завдання психологічної допомоги жінці на етапі материнства: мета і	5.	32	2	4		24	2	Опитування, робота в групах, 10б.

завдання психологічної служби допомоги жінці і родині в період планування, виношування і раннього розвитку дитини Післяпологові депресивні стани. Особливості, причини та перебіг післяпологових депресивних розладів. Методи психологічної допомоги. Психотерапевтична допомога.							
Разом за модулем II	62	4	6		48	4	156.
Всього	120	10	14		88	8	356.+56. =406.
Колоквіум						606	
Інше: здобувачі освіти, які пропустили заняття, мають можливість відпрацювати їх, виконавши індивідуальні завдання, реферати, а також мають право отримати додаткові бали за підготовку статті та участь у засіданнях «круглих столів», семінарах та конференції, які проводить щорічно кафедра (програма і/або сертифікат) (макс. 5 б.).							

5. Завдання для самостійного опрацювання

1. Вагітність як екзистенційна ситуація життя жінки: соціальна ситуація розвитку вагітної жінки: фізіологічні, емоційні, когнітивні, соціальні, екзистенційні зміни.
2. Мотиви народження дитини. Напрямки корекційної роботи у супроводі дітей-сиріт, малозабезпечених, безпритульних.
3. Психосоматичні аспекти перинатальної психології і психології материнства: особливості жінок з різним репродуктивним статусом і патологією вагітності.
4. Моделі і завдання психологічної допомоги жінці на етапі материнства.
5. Материнська депривація. Відмова матері від дитини.
6. Феномен соціального сирітства.

7. Концепції болю при пологах
8. Психологія втрати.
9. Психосоматози під час вагітності.
10. Кризові моменти вагітності

ІУ. Політика оцінювання

Політика викладача щодо здобувача: здобувач має можливість отримати бали під час занять, якщо він присутній, або у час відведений для відпрацювання і консультацій час.

Політика щодо академічної доброчесності: при підготовці реферату здобувач повинен дотримуватись принципу доброчесності. В іншому випадку реферат не оцінюється і бали не виставляються

Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- дотримання принципів та положень Етичного кодексу психолога (<http://nsj.gov.ua/files/1448287570%D0%95%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BA%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B0.docx.pdf>)

За порушення академічної доброчесності (плагіат, фальсифікація, списування, обман тощо) здобувачі освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності:

повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);
повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування з Університету.

Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 25%.

Списування під час контрольних робіт заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв).

Політика щодо перескладання: усі заняття здобувачі відвідують згідно розкладу навчального процесу, однак, якщо здобувач має право на вільне відвідування, то може відпрацювати пропущені заняття під час індивідуальних консультацій або виконати письмово індивідуальні завдання (реферати, конспекти, підготовка статті).

Політика щодо перескладання: здобувач має право на перескладання пропущеного заняття або на виправлення негативної оцінки в період до заліку.

У. Підсумковий контроль

Загальна оцінка за ОК «Перинатальна психологія та післяпологові депресивні стани» складається з балів, які отримує здобувач за навчальну діяльність – підготовку та виступи на практичних заняттях, а також неформальну діяльність (35б.+5б.=40 балів). Колоквіум оцінюється

максимальною кількістю балів - 60. Колоквіум проводиться в усній формі (заздалегідь визначено перелік питань для контрольного опитування)
 Якщо здобувач хоче покращити результат або отримав недостатньо балів, то він може скласти залік, який оцінюється від 0 до 100 балів. На залік виносяться питання, які потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх під час розв'язування практичних завдань.

УІ. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 - 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 - 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного)

УІІ. Орієнтовний перелік контрольних питань

1. Пренатальна психологія: підходи до визначення.
2. Предмет пренатальної психології та психології батьківства.
3. Виникнення та становлення пренатальної психології. Розвиток уявлень про психічне життя до народження в донауковий етап становлення психології.
4. Завдання та актуальні напрямки досліджень у пренатальній психології та психології батьківства.
5. Методи пренатальної психології.
6. Завдання та напрямки діяльності пренатального психолога: організація та проведення груп психологічного супроводу вагітних, підготовки до пологів, супровід грудного вигодовування, індивідуальне консультування та психотерапія.
7. Багатоманіття теоретичних підходів до розуміння феномену батьківства. Батьківство як частина особистісної сфери чоловіка/жінки. Батьківство як умова розвитку дитини.
8. Методи діагностики дитячо-батьківських стосунків. Структура написання психологічного заключення за результатами діагностики.
9. Стадії розвитку батьківства (Г. Філіпова, Е. Галінські).
10. Функції батька та психічний розвиток дитини

11. Психологічна готовність до батьківства. Діагностика психологічної готовності до материнства. Проективна методика “Я і моя дитина”.
12. Материнська домінанта. Психологічна готовність до материнства (М. Ланцбург, Г. Філіпова, Ю. Мещерякова та ін.).
13. Психологія зачаття: індивідуальні типи планування вагітності. Технології роботи з сім’єю, яка планує дитину
14. Материнство в концепції Г. Г. Філіпової. Материнство як частина особистісної сфери жінки.
15. Поняття материнської потребнісно-мотиваційної сфери особистості: зміст та структура.
16. Фізіологія та психологія вагітної жінки.
17. Формування діади “мати – дитина” під час вагітності.
18. Стили переживання вагітності (Г. Г. Філіпова).
19. Періодизація розвитку в пренатальний період.
20. Особливості психічного розвитку в першому, другому та третьому триместрах вагітності.
21. Вплив емоційного стану матері на розвиток психіки дитини.
22. Поняття емоційного благополуччя дитини та його формування в пренатальний період (Г. Г. Філіпова).
23. Періодизація пологів. Психологія жінки та дитини в пологах.
24. Базові пренатальні матриці БПМ-II, БПМ-III, БПМ-IV (С. Гроф).
25. Психологічні особливості жінки в післяпологовий період.
26. Післяпологова депресія.
27. Технології на напрямки психологічної допомоги жінці в післяпологовий період.
28. Пренатальні втрати та робота психолога з сім’єю, яка переживає пренатальну втрату.
29. Фізіологічний та психологічний аспекти грудного вигодовування.
30. Психологічні чинники порушення лактації.
31. Психологічна допомога при порушеннях лактації.
32. Розвиток батьківської сфери особистості в ранньому віці.
33. Розвиток батьківської сфери в молодшому шкільному віці.
34. Розвиток батьківської сфери в дошкільному віці.
35. Розвиток батьківської сфери в підлітковому віці.
36. Поняття психологічної готовності до батьківства.
37. Післяпологова депресія матері та психічний розвиток дитини.
38. Психологічна підготовка до пологів.
39. Поняття природних та партнерських пологів.
40. Психологія жінки в пологах.
41. Психологічні переживання дитини під час пологів.
42. Поняття пологової травми та її віддалених наслідків для психічного життя.
43. Історіогенез розвитку, мета і базові концепції перинатальної психології.

44. Психологічні концепції та моделі вагітності.
45. Мотивація вагітності.
46. Стили проживання вагітності.
47. Комплексна диференційована діагностика під час вагітності.
48. Психосоматози під час вагітності.
49. Кризові моменти вагітності.
50. Вибрані психотехніки в перинатальній психотерапії.
51. Робота зі страхами під час вагітності
52. Психологічні аспекти пологів за періодами.
53. Вчення про базові перинатальні матриці та їх вплив на проживання нормативних криз розвитку на протязі існування.
54. Концепції болю при пологах.
55. Психологічні та фізіологічні аспекти кесаревого розтину, його вплив на параметри адаптивності та світосприйняття дитини
56. Післяродова адаптація матері та дитини.
57. Психотерапія психосоматичних та афективних порушень у жінок після пологів.
58. Післяпологова депресія, причини, особливості прояву.
59. Основні методи роботи з післяпологовими депресивними станами
60. Психоаналітичні концепції розвитку.
61. Ранній неонатальний період. Особливості стану новонародженого та догляд за дитиною в перші тижні після пологів.
62. Нейропсихологія раннього дитячого віку. Формування психічних функцій: сприйняття, мови та функцій руху.
63. Особливості перебігу післяпологових депресивних станів, причини виникнення та основні етапи перебігу.
64. Основні напрямки роботи з жінками, що переживають післяпологову депресію.
65. Моделі та техніки роботи з втратами.
66. Типи переживання вагітності.
67. Проблема «небажаних дітей».
68. Суругатне материнство.
69. Психологічні особливості ранньої вагітності.
70. Вікові кризи розвитку особистості (особливо криза першого та третього років життя)

УІІІ. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна література

1. Аксьонова С. Ю. Підліткове материнство: демографічний аспект проблеми : монографія НАН України. Київ, 2016. 184 с.
2. Астахова В. М., Пузь І.В. Пренатальна і перинатальна психологія *Жіночий лікар*. 2011. № 1. С. 41– 42.
Режим доступу:<http://new.zl.com.ua/upload/journals/33/block33site10.pdf>
3. Біла, І. М. Перцептогенезис у пренатальний період розвитку [Текст] *Практична психологія та соціальна робота*. 2012. № 7. С. 48-53.
4. Божук О. А. Материнство як особливий прояв нужди та потребнісно-мотиваційної сфери особистості жінки. *Архів психіатрії*. 2013. Т. 19, № 1 С. 120-123. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/apsuh_2013_19_1_29.pdf
5. Гошовська Д.Т. Перинатальна психологія і психологічний супровід материнства. Луцьк: Вежа, 2015. 172с
6. Дегтяренко Т. В., Буряк М.Г. Психофізіологічні аспекти феноменології материнства [Електронний ресурс] *Інтегративна антропологія*. Одеса, 2016. № 1. С. 69-73. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ia_2016_1_16
7. Кирилова Д. С. Психологічна готовність до материнства в структурі життєвих смислів жінки: теоретико-методологічний аналіз *Психологія: реальність і перспективи* : Рівне, 2017. Вип.8. С. 101-104.
http://nbuv.gov.ua/UJRN/prp_2017_8_25
8. Нероба М. В. Материнство як психологічний феномен [Електронний ресурс] *Педагогічний процес: теорія і практика* : зб. наук. пр. Київ, 2015. - Вип. 3/4. С. 90-93:http://nbuv.gov.ua/UJRN/pptp_2015-3-4_21
9. Пасічник, І. Сучасні шляхи профілактики жорстокого поводження з дитиною впродовж пренатального періоду *Дитинство без насилля: суспільство, школа і сім'я на захисті прав дітей*. 2014. С. 701–703.
10. Пренатальна психологія та психологія батьківства: методичні рекомендації до вивчення навчальної дисципліни. Навчально-методична розробка. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2021. 40 с.
11. Перун М. Б. Типологія емоційного ставлення жінок до материнства *Практична психологія та соціальна робота*. 2011. № 6. С. 11-16
12. Проскурняк О. П. Чинники та етапи становлення материнства *Практична психологія та соціальна робота*. 2007. № 3. С. 13-16.
13. Сергеєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасека О. В. Зародження психіки дитини у пренатальному періоді *Вікова психологія : навч. посіб.* К. : ЦУЛ, 2012. С. 86–100.
14. Скрипніков А., Герасименко Л., Ісаков Р. Перинатальна психологія. Київ: Медкнига, 2017.

Додаткова література

1. Булатевич Н. М. Психічне життя до народження: розвиток та виховання сенсорної сфери. Актуальні проблеми психології : збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Том XI. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. 502 с. С. 93-101.
2. Гасюк М. Врахування вікових особливостей породіль при наданні консультаційної допомоги психологом у перинатальному закладі *Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка*. Випуск 41. Чернігів: ЧОПУ, 2006. Вип. 41. Том 1. С. 53–56.
3. Гасюк М. Перспективи розвитку психології вагітності. Особистість у розбудові відкритого демократичного суспільства в Україні. *Збірник матеріалів Другої міжнародної науково-практичної конференції*. Дрогобич: “Коло”, 2005. С. 301–302.
4. Гасюк М., Іщук О., Шевчук Г. Використання психомалюнку для психологічної підготовки вагітної жінки до пологів (30–40 тижні вагітності) *Психологія і суспільство*. 2006. № 3. С. 140–148.
5. Гасюк М., Шевчук Г. Вагітність як нормативна криза особистості жінки Особистість у розбудові відкритого демократичного суспільства в Україні. *Збірник матеріалів Другої міжнародної науково-практичної конференції*. Дрогобич: “Коло”, 2005. С. 132–133.
6. Гасюк М. Б., Шевчук Г. С., Іщук О. Ю. Психологічні особливості емоційного стану вагітної жінки у першому триместрі вагітності (виношування першої дитини) *Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія*. ІваноФранківськ: ВЦВ ЦТ, 2006. Вип. 11. Ч. 2. С. 118–124.
7. Гроф С. Психологія майбутнього: уроки з сучасних досліджень свідомості. Львів : Афіша, 2015. 238 с.
8. Доній В., Несен К., Сохань Л., Єрмаков І. Життєві кризи особистості: *Науково-методичний посібник*: У 2 т. К.:ІЗМН, 1998. Ч. 2. 568 с.
9. Консультування сім'ї: методичні поради для консультування батьків. Ч. 2. К.: ДЦССМ, 2003. 303 с.
10. Корнієнко О. В. Індивідуально-психологічна діагностика при розробці програм збереження здоров'я жінок (на матеріалах кризового періоду). Автореферат канд. дис. К., 1994. 26 с.
11. Яблонська Т. М. Розвиток ідентичності дитини в системі сімейних взаємин : монографія. Суми : Вид-во Сум ДПУ імені А. С. Макаренка, 2013. 444с.
12. Handbook of Prenatal and Perinatal Psychology: Integrating Research and Practice / Ed. By Evertz K., Janus L., Linder R. Springer International Publishing, 2020